

atlas research

 In.Fact.Research

Vroegsignalering Leefbaarheidsproblematiek

Methodiek o.b.v. Leefbaarometer

Jornt Mandemakers
Kees Leidelmeijer
Marten Middeldorp

oktober 2024

atlas research

atlas research

atlas research

atlas research

atlas research

atlas research

Eindredactie

Atlas Research
Capital C, 4^e etage
Weesperplein 4c
1018 XA Amsterdam
020 2371400
info@atlasresearch.nl
www.atlasresearch.nl

© Atlas Research, Amsterdam, 2023

Inhoud

Handreiking Vroegsignalering 2024	1
1 Inleiding	3
2 Systematiek	5
2.1 'Potentieel kwetsbare buurten' en 'risicogebieden'	5
2.2 Achtergrond	5
2.3 Modellschatting	6
2.4 Indicatoren van vroegsignalering	7
2.5 Model	10
2.6 Voorspellende waarde	11
2.7 Risicoclassificatie vroegsignalering	12
3 Resultaten op hoofdlijnen	14
3.1 Regionale verschillen	14
3.2 Uitkomst op gridniveau	15
4 Uitvoering vroegsignalering	16

Handreiking Vroegsignalering 2024

De Leefbaarometer is een instrument dat op een laag schaalniveau (100m X 100m grid) laat zien hoe het met de leefbaarheid in Nederland gaat. Met vroegsignalering brengen we de gebieden in kaart die nu nog voldoende scores, maar die een risico lopen op afglijden naar een mindere leefbaarheidsscore, zoals 'zwak' of nog lager. Hiervoor is een nieuwe methode ontwikkeld die we voor het eerst in 2024 willen gaan inzetten.

Het voornemen is om de vroegsignalering in 2024 te gaan uitvoeren voor een groep van maximaal 15 belangstellende gemeenten.

- Gemeenten kunnen zich aanmelden via Postbus.Leefbaarometer@minbzk.nl;
- Aan deelname zijn geen kosten verbonden;
- Wel vragen we een vertegenwoordiger van de gemeente bij twee bijeenkomsten aanwezig te zijn (start- en resultaatbespreking);
- De uitvoering zal plaatsvinden in 2024;
- De uitkomsten voor een gemeente worden alleen aan de desbetreffende gemeente ter beschikking gesteld;
- Resultaten worden niet openbaar gemaakt om te voorkomen dat de voorspelling zichzelf laat uitkomen.

Voor meer informatie over het proces van uitvoering, zie paragraaf 4 van deze notitie.

Het proces van vroegsignalering bestaat uit de volgende stappen:

1) Selectie van '**potentieel kwetsbare buurten**' o.b.v. de meting 2022 – dit is de meest recente meting anno 2024. Potentieel kwetsbare buurten zijn buurten die met de meting 2022 nog voldoende scores, maar waarin er – omdat het verschil met 'zwak' niet zo groot is, een kans is dat delen van zo'n buurt binnen vier jaar afglijden tot 'zwak of lager'.

2) **Risicoclassificatie** van deelgebieden (100m X 100m) binnen de *potentieel kwetsbare buurten* in drie klassen, voor de komende vier jaar (zie Tabel 0-1). Dit doen we op basis van het statistische vroegsignaleringsmodel en de meest recente data. In het vervolg van deze notitie geven we meer uitleg over de achtergrond van de vroegsignalering en over het ontwikkelde model.

Tabel 0-1 Risicoclassificatie

Risicoclassificatie	Kans op zwak of lager in 2026
Verhoogd risico	58%
Licht verhoogd risico	6%
Laag risico	<1%

De risicoclassificatie wordt op gridniveau getoond in een kaartbeeld dat gemeenten ter beschikking wordt gesteld. Aanvullend wordt voor (een selectie van) buurten met risico's getoond welke risicofactoren daar spelen. Op die manier willen we gemeenten een eerste handvat bieden voor een proactief leefbaarheidsbeleid.

1 Inleiding

De [Leefbaarometer](#) is een signaleringsinstrument dat op laag schaalniveau inzichtelijk maakt hoe het met de leefbaarheid gaat. Hiermee wordt voor beleidsmakers duidelijk waar het goed gaat maar ook waar de leefbaarheid onder druk staat. In aanvulling daarop biedt het instrument kansen om gebieden te identificeren waar nu nog niet veel aan de hand is, maar die relatief grote kans maken om in de toekomst af te glijden. Dit noemen we vroeg-signalering. Het gaat om gebieden die nu nog groen kleuren op de kaart, maar waarvan de verwachting is dat dit in de nabije toekomst wel eens geel (of rood) zou kunnen worden. Met het instrument vroegsignalering pogen we de gebieden die het meeste risico lopen op afglijden te identificeren. Het goed in kaart brengen van risicogebieden, (delen van) buurten met risico op 'afglijden', biedt grote voordelen. Het voorkomen van problemen in deze buurten zal namelijk makkelijker (en goedkoper) zijn dan het oplossen van de problemen als ze al manifest zijn.

Er is op basis van de Leefbaarometer en aanvullende studies al eerder een methode van vroegsignalering ontwikkeld.¹ Met de herijking van de Leefbaarometer was het echter wenselijk de methode aan te passen. In die aanpassing wordt een combinatie gebruikt van:

- indicatoren die in de huidige versie van de Leefbaarometer zijn opgenomen,
- openbaar toegankelijke gegevens op het niveau van buurten of gemeenten over de sociaal economische status in buurten en de aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit.²

In dit document wordt de nieuwe methode van vroegsignalering beschreven en worden enkele uitkomsten – op hoofdlijnen – gepresenteerd. Het ministerie van BZK maakt het per meting voor maximaal 15 gemeenten mogelijk om – zonder kosten – deel te nemen aan het traject vroegsignalering. Het is de bedoeling om per meting (vanaf de Leefbaarometer 2022) deze methode toe te passen en daarmee een inschatting te geven van de verwachte

¹ Zie <https://www.leefbaarometer.nl/page/vroegsignalering>; <https://leefbaarometer.nl/resources/Vroegsignalering+leefbaarheidsproblemen,+methode+en+aanpak+2018.pdf>

² Van deze twee typen gegevens is in het rapport [verdiepende analyses 2020](#) met de Leefbaarometer ook getoond dat ze een duidelijke relatie hebben met de scores op de Leefbaarometer, wat ze relevant maakt om bij de vroegsignalering te betrekken.

ontwikkelingen in de nu nog lichtgroene gebieden ná 2022 (zie ook paragraaf 4 van deze notitie: uitvoering vroegsignalering).

2 Systematiek

2.1 'Potentieel kwetsbare buurten' en 'risicogebieden'

Met vroegsignalering pogen we de gebieden te identificeren die nu nog groen kleuren op de kaart, maar waarvan de verwachting is dat dit in de toekomst wel eens geel (of rood) zouden kunnen worden. We hanteren twee definities voor de vroegsignalering.

Allereerst definiëren we de **'potentieel kwetsbare buurten'**, dat betreft een selectie van 'op het randje groene' buurten. Deze buurten hebben in het peiljaar een score 'voldoende' of hoger op de Leefbaarometer maar niet hoger dan halverwege de klasse 'ruim voldoende'. Deze selectie wordt aangevuld met de buurten met een score tussen 'voldoende' en 'goed', waarbinnen minimaal 15% van de woningen in een postcode met een 'voldoende' score liggen. In deze 'potentieel kwetsbare buurten' is de kans op afdaling naar een leefbaarometerklasse van 'zwak' of lager sterk verhoogd.

Met het instrument vroegsignalering proberen we vervolgens *de delen* van de 'potentieel kwetsbare buurten' te voorspellen met een grote kans op afglijden naar een leefbaarometerklasse van 'zwak' of lager. Deze deelgebieden - waar het risico verhoogd is - noemen we **'risicogebieden'**.

2.2 Achtergrond

De mechanismen die de kans vergroten op een ongunstige ontwikkeling binnen 'potentieel kwetsbare buurten' zijn:

1. Een doorgaande negatieve ontwikkeling in het verleden;
2. Gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkeling;
3. Selectieve migratie;
4. Bevolkingsdaling;
5. Onveiligheid/ondermijning.

Deze mechanismen zijn in deze nieuwe versie van de vroegsignalering herzien en aangevuld met kenmerken van de woonomgeving die gebieden minder aantrekkelijk kunnen maken en die de kans dat genoemde mechanismen zich voordoen verder kunnen versterken.

De mechanismen die worden toegepast zijn in grote lijnen dezelfde als die bij de vorige methode van vroegsignalering werden onderscheiden. Aan die mechanismen lagen ook uitgebreide studies ten grondslag.³ De indicatoren waarmee de mechanismen worden ingevuld zijn echter aangepast, evenals de manier waarop ze worden gecombineerd tot een inschatting van het risico dat een gebied loopt op afglijden.

Bij die combinatie van mechanismen in de nieuwe methode van vroegsignalering worden deze niet meer beschouwd als onafhankelijke mechanismen, maar worden ze in samenhang benaderd.⁴ Op die manier worden 'dubbeltellingen' voorkomen en worden mechanismen die meer invloed hebben, ook zwaarder meegerekend dan mechanismen met een kleinere invloed.

2.3 Modelschatting

De gezamenlijke invloed van de mechanismen is geschat binnen de 'potentieel kwetsbare buurten' in 2018 (selectie van buurten met een score 'voldoende' of hoger op de Leefbaarometer maar niet hoger dan halverwege de klasse 'ruim voldoende'; aangevuld met de buurten met een score tussen 'voldoende' en 'goed', waarin minimaal 15% van de woningen in een postcode met een 'voldoende' score lag). In 2018 betrof dit 1.757 buurten, met 97.823 postcodegebieden en ongeveer 1,9 miljoen woningen. In deze selectie van 'potentieel kwetsbare buurten' is de kans op afdaling naar zwak of lager een kleine 3%, terwijl dat in de andere, niet geselecteerde buurten minder dan een half procent is (gewogen naar aantal huishoudens).

Deze selectie is te zien als een eerste stap in de vroegsignalering, maar met een percentage van een kleine 3% is het vanzelfsprekend niet afdoende voorspellend. Om die reden worden aanvullende indicatoren gebruikt om deze voorspelling te verbeteren en om specifiekere te

³ Marlet en van Woerkens (2007), *Op weg naar Early Warning. Omvang, oorzaak en ontwikkeling van problemen in de wijk* (Atlas voor gemeenten, Utrecht).

Berkhout, Marlet, Leidelmeijer, Ponds, van Woerkens, (2013). *Conjunctuur en leefbaarheid. Een eerste verkenning naar de relatie tussen macro-economische conjunctuur en de leefbaarheid in buurten en wijken in Nederland* (Atlas/RIGO, Utrecht/Amsterdam).

Leidelmeijer, Marlet, van Woerkens, Schulenberg (2011). *Omslagpunten in de ontwikkeling van wijken: leefbaarheid en selectieve migratie*, RIGO en Atlas voor gemeenten i.o.v. Ministerie van BZK.

Leidelmeijer, Marlet, Schulenberg en van Woerkens (2012). *De voorspellende waarde van omslagzones in leefbaarheid*, RIGO en Atlas voor gemeenten i.o.v. Ministerie van BZK

Leidelmeijer en Marlet (2011). *Leefbaarheid in krimpgebieden; een verkenning van de relatie tussen bevolkingskrimp en leefbaarheid*. RIGO en Atlas voor gemeenten i.o.v. Ministerie van BZK

⁴ In statistische termen: met behulp van een multivariaat regressiemodel.

kunnen kijken naar welke delen van de 'potentieel kwetsbare buurten' een verhoogd risico lopen.

De analyse is uitgevoerd op het niveau van zes-posities postcodegebieden (6ppc). Van de selectie in 2018 is de score in 2022 voorspeld, waarbij gebruik gemaakt is van:

- de score van het gebied in 2014 (vier jaar eerder);
- de ontwikkeling die het gebied heeft doorgemaakt in de vierjaarsperiode 2014-2018;
- specifieke indicatoren die de ontwikkeling voorspellen.

De voorspelling heeft betrekking op de ontwikkeling op een termijn van vier jaar na de laatste meting. Toepassing van de ontwikkelde methode op meting 2022 geeft dan een voorspelling voor het jaar 2026. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de score van gebieden bij de meting in 2022 en de voorafgaande ontwikkeling in de periode 2018-2022. Dit is nog eens schematisch weergegeven in Figuur 2-1.

Figuur 2-1 Perodes bij ontwikkeling vroegsignalering en toepassing na meting 2022

2.4 Indicatoren van vroegsignalering

Bij de keuze van de indicatoren hebben we ons laten leiden door de uitkomsten van de eerdere studies naar specifieke omstandigheden en de ontwikkeling van de leefbaarheid (zie voetnoot 3). De indicatoren die uit die studies naar voren kwamen zijn – aangevuld met enkele nieuwe inzichten – in onderlinge samenhang onderzocht op hun verklaringskracht. In deze paragraaf lichten we de indicatoren die daarbij zijn gebruikt kort toe en geven de resultaten van de analyses op hoofdlijnen weer.

Doorgaande ontwikkeling

De ontwikkeling van een gebied in de periode 2014–2018 is – gecontroleerd voor de score van het gebied in 2014 – van invloed op de score van het gebied in 2022, dus op de ontwikkeling tussen 2018 en 2022. Gebieden die in de eraan voorafgaande periode een negatieve ontwikkeling doormaakten, hebben gemiddeld gezien in de periode erna ook een negatieve ontwikkeling.

Conjuncturele ontwikkeling

Een sterkere conjuncturele gevoeligheid maakt de leefbaarheid kwetsbaarder. De gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkelingen is *kleiner* in gebieden met veel eigenaar-bewoners, met minder jongeren (15–24 jaar)⁵ en in gebieden met een goede baanbereikbaarheid, zo gaven eerdere studies aan.⁶ Dit wordt bevestigd in de analyse. Voor het aandeel eigenaar-bewoners en baanbereikbaarheid geldt dat een hogere score in het meetjaar samenhangt met een gunstiger leefbaarheid bij de meting vier jaar later. De aanwezigheid van meer jongeren in een gebied hangt juist samen met een lagere score vier jaar later. Minder eigenaar-bewoners, meer jongeren en een slechtere baanbereikbaarheid in een gebied hangt samen met lagere scores in de toekomst. Dit vergroot dus de kans op afglijden van een gebied en draagt daarmee bij aan de risicoscore vroegsignalering.

Selectieve migratie

Eerdere studies toonden een samenhang tussen selectieve migratie en de ontwikkeling van leefbaarheid. Selectieve migratie houdt in dat de instroom in een wijk of buurt verschilt van de uitstroom. Per saldo resulteert een dergelijk verschil in de verandering van de samenstelling van een buurt, bijvoorbeeld naar sociaaleconomische status. Dat type indicatoren maakt geen onderdeel uit van de Leefbaarometer en is daarom betrokken uit de openbaar toegankelijke gegevens die het CBS hierover publiceert.⁷ Deze gegevens hebben betrekking op de per saldo ontwikkeling van de sociaaleconomische status. Die kan samenhangen met selectieve migratie, maar ook met ontwikkelingen binnen de zittende populatie.

De analyse geeft aan dat de ontwikkeling van de algemene SES-WOA score in een buurt in de voorafgaande periode positief samenhangt met de ontwikkeling van de score op de

⁵ De aanwezigheid van jongeren kan via verschillende mechanismen doorwerken in de risico's van een gebied op afglijden. Ze kunnen onder conjuncturele ontwikkelingen worden geschaard omdat in het betreffende onderzoek is getoond dat juist deze groep gevoelig is voor conjuncturele schommelingen (eerder zonder werk bij economische neergang dan oudere leeftijdsgroepen). Het is ook mogelijk dat de samenstelling van de bevolking op zichzelf een relatie heeft met bijvoorbeeld de sociale samenhang en eventuele risico's die daarmee samenhangen.

⁶ Zie noot 3.

⁷ De SES-WOA score. Zie: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2022/14/statusscore-per-wijk-en-buurt-o-b-v-welvaart-opleidingsniveau-en-arbeid>

Leefbaarometer. Het is daarmee een relevante indicator voor de vroegsignalering. Ook de spreiding van SES-WOA scores in een buurt is van invloed. Een grotere spreiding (dus meer verschillen in sociaaleconomische status) hangt positief samen met de ontwikkeling van de score op de Leefbaarometer.

Bevolkingsdaling

Bevolkingsdaling kan op verschillende manieren doorwerken in een ongunstige ontwikkeling van de leefbaarheid. Tegelijkertijd is het op dit moment zo dat gebieden met een daling van de bevolking gemiddeld een gunstiger niveau van leefbaarheid hebben dan het gemiddelde in Nederland. Alleen de voorzieningen blijven er veelal achter.

Binnen de groep van 'potentieel kwetsbare buurten' vinden we echter wel aanwijzingen dat een daling van de bevolking in een gemeente samenhangt met een verslechterende score. Aanvullend vinden we ook dat in gemeenten waar veel nieuw is gebouwd in de voorafgaande periode, ook de 'voldoende' gebieden zich gunstiger ontwikkelen dan in de gemeenten waar niet of minder is gebouwd. Beide indicatoren overlappen. In een gezamenlijk analyse komt de (afwezigheid van) nieuwbouw naar voren als de meest bepalende.

Veiligheid/ondermijning

Er zijn tal van indicatoren die iets zeggen over de mate waarin er in een gebied ondermijnende criminaliteit voorkomt. Van al die indicatoren bleken er twee (op wijkniveau) medebepalend voor de kans dat er ongunstige ontwikkelingen zijn in de 'potentieel kwetsbare buurten':

- Ontruiming van hennepkwekerijen (als aandeel van de woningvoorraad);
- Veroordelingen van bedrijven (als aandeel van alle bedrijven).

Deze indicatoren zijn ontleend aan het [dashboard 'zicht op ondermijning'](#). Hoge scores op deze indicatoren op gemeenteniveau dragen bij aan de kans dat 'potentieel kwetsbare buurten' zich ongunstig ontwikkelen.

Aanvullende kenmerken

Naast voornoemde indicatoren is van de volgende indicatoren gevonden dat die bijdragen aan een daling van de leefbaarheid binnen 'potentieel kwetsbare buurten'. Deze zijn dus nuttig in het identificeren van risicogebieden.

- Grotere verschillen in leefbaarheid in een buurt
- Minder sterke sociale cohesie;
- Ongunstigere ontwikkeling sociale cohesie;
- Meer hoogbouw;
- Groter aandeel industrie in gebied;
- Groter aandeel semi-bebouwd gebied in gebied;
- Kleiner aandeel winkels;

2.5 Model

In Tabel 2-1 zijn alle indicatoren die een op elkaar aanvullende bijdrage leveren aan vroegsignalering van risicogebieden in de 'potentieel kwetsbare buurten' nog eens samengevat, inclusief of het gaat over de voorafgaande periode of over het meetmoment en inclusief het schaalniveau waarop ze worden gemeten. De indicatoren zijn zo geformuleerd dat ze direct weergeven hoe ze bijdragen aan de risicoscore 'vroegsignalering'. Bijvoorbeeld: een ongunstige baanbereikbaarheid vergoot de risicoscore evenals relatief veel ontruiming van hennepkwekerijen. De indicatoren worden in navolgende tabel naar thema gegroepeerd.

Tabel 2-1 *Indicatoren in model vroegsignalering*

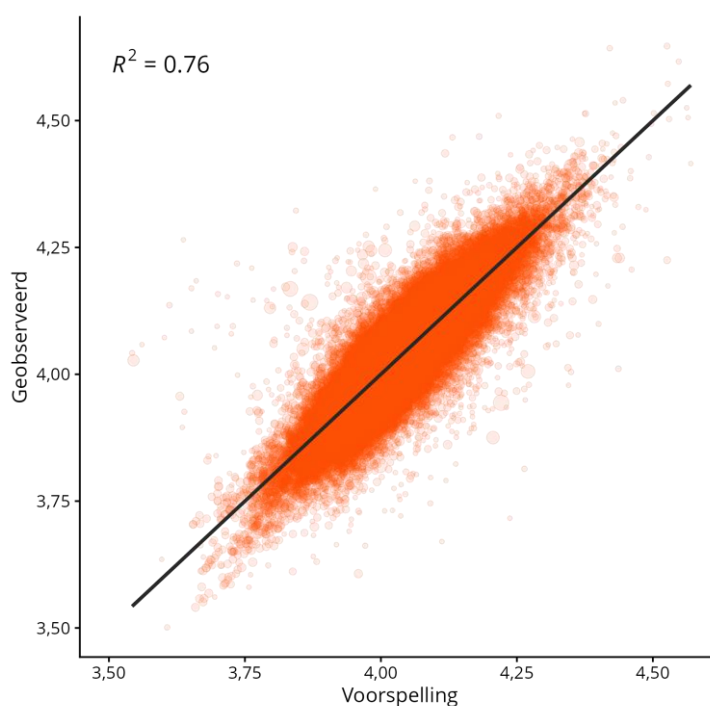
Thema	Indicator	Peilmoment	Schaal	beta
Leefbaarometer	ongunstige ontwikkeling	4 jaar voor meting (periode)	6ppc buurt	,328 ,044
	lagere score meting t-4	meting	6ppc	,868
	grotere verschillen scores	meting	buurt	,026
Fysieke omgeving	groter aandeel industrie	meting	300m	,044
	kleiner aandeel nieuwbouw	meting	gemeente	,026
	groter aandeel hoogbouw >30m	meting	300m	,016
	groter aandeel hoogbouw 22,5-30m	meting	300m	,009
Sociaaleconomisch	lagere baanbereikbaarheid	meting	6ppc	,038
	kleiner aandeel eigenaar-bewoners	meting	6ppc	,116
	ongunstigere ontwikkeling ses-woa	periode	buurt	.062
	weinig verschillen ses-woa	meting	buurt	.079
Sociale samenhang	zeer lage sociale cohesie	meting	postcode	.010
	ongunstige ontwikkeling sociale cohesie	periode	postcode	.007
	groter aandeel jongeren	meting	wijk	.009

Thema	Indicator	Peilmoment	Schaal	beta
Voorzieningen	kleiner aandeel winkels	meting	300m	.037
Overlast en onveiligheid	groter percentage ontruimingen hennepkwekerijen	meting	wijk	.004
	groter percentage veroordeelde bedrijven	meting	Wijk	.020

2.6 Voorspellende waarde

De verklaarde variantie van het model dat de score in 2022 voorspelt, komt uit op 76% op 6ppc-niveau. De samenhang tussen voorspelling en realisatie op dit schaalniveau wordt getoond in Figuur 2-2.

Figuur 2-2. Voorspelde versus geobserveerde Leefbaarometerscore 2022 op 6ppc-niveau binnen buurten waar vroegsignalering aan de orde is (o.b.v. voorselectie).

Noot. De grootte van de bolletjes geeft de verhouding weer van het aantal woonadressen in een 6ppc-gebied.

Uit de sterke samenhang tussen voorspelde en feitelijke score kan worden afgeleid dat het op het niveau van 6ppc-gebieden goed mogelijk is om de score in 2022 van in 2018

potentieel kwetsbare gebieden op de Leefbaarometer te voorspellen (dus vier jaar vooruit). Voor die voorspelling wordt – conform de modelspecificatie) uitsluitend gebruik gemaakt van informatie bij de meting van 2018 en van de ontwikkeling van het gebied tussen 2014 en 2018, aangevuld met openbaar toegankelijke gegevens uit 2018.

In deze figuur geeft de X-as de voorspelde waarde en de y-as de geobserveerde waarde (in 2022). De figuur kan worden verdeeld in vier kwadranten; naar gelang het gebied in 2020 daadwerkelijk een zwakke of lagere leefbaarheid had en of er een zwakke of lagere leefbaarheid werd voorspeld op basis van het vroegsignaleringsmodel. De gebieden die correct worden voorspeld zijn dan:

- Alle gebieden die zwak of lager worden voorspeld en daadwerkelijk op een score zwak of lager uitkomen;
- Alle gebieden die voldoende of hoger worden voorspeld en daadwerkelijk voldoende of hoger uitkomen.

Deze correct voorspelde postcodegebieden vormen 92% van alle postcodegebieden (gewogen naar aantal woningen in die postcodegebieden) in de geselecteerde buurten. Hierbij moet worden opgemerkt dat er altijd een afweging is tussen ten onrechte 'gemiste' gebieden en ten onrechte als risicogebied aangemerkte gebieden (zogenaamde 'vals negatieven' en 'vals positieven'). Bij weinig 'gemiste' gebieden daalt de algemene accurateste omdat er dan meer gebieden ten onrechte worden aangemerkt als risicogebied. We stellen de grenswaarde zo in dat deze een optimale verhouding geeft tussen goed en fout voorspelde gebieden.

2.7 Risicoclassificatie vroegsignalering

In de vroegsignalering maken we gebruik van een risicoclassificatie. Daarvoor zetten we de voorspelde score in een gebied om naar drie klassen (van 'laag risico' naar 'verhoogd risico'). Van een verhoogd risico spreken we als de voorspelde score uitkomt op een score die lager is dan halverwege 'voldoende'. Als de voorspelde score tussen halverwege 'voldoende' en halverwege 'ruim voldoende' uitkomt spreken we van een 'licht verhoogd risico' en als de score hoger is van een 'laag risico'. De mate waarin in deze gebieden daadwerkelijk een score zwak of lager ontstaat, is weergegeven in tabel 2-2.

Tabel 2-2 Risicoclassificatie vroegsignalering

Classificatie	Voorspelling 2022	Feitelijk aandeel zwak of lager in 2022
Verhoogd risico	Lager dan halverwege voldoende	58%
Licht verhoogd risico	Tussen halverwege voldoende en halverwege ruim voldoende	6%
Laag risico	Halverwege ruim voldoende en hoger	<1%
Reeds zwak of lager in 2018		
	Lager dan halverwege zwak in 2018	92%

In de gebieden waarvan op basis van de voorspelling wordt gesteld dat deze een verhoogd risico hebben (voorspelde score is lager dan halverwege voldoende) heeft meer dan de helft (58%) van de gebieden feitelijk ook een score 'zwak' of lager in 2022. In de gebieden waarvan de inschatting was dat deze een laag risico hadden was dat minder dan 1%. In de gebieden waar de leefbaarheid reeds zwak was binnen de 'potentieel kwetsbare buurten' is de kans op het voortbestaan van die situatie meer dan 90%.

3 Resultaten op hoofdlijnen

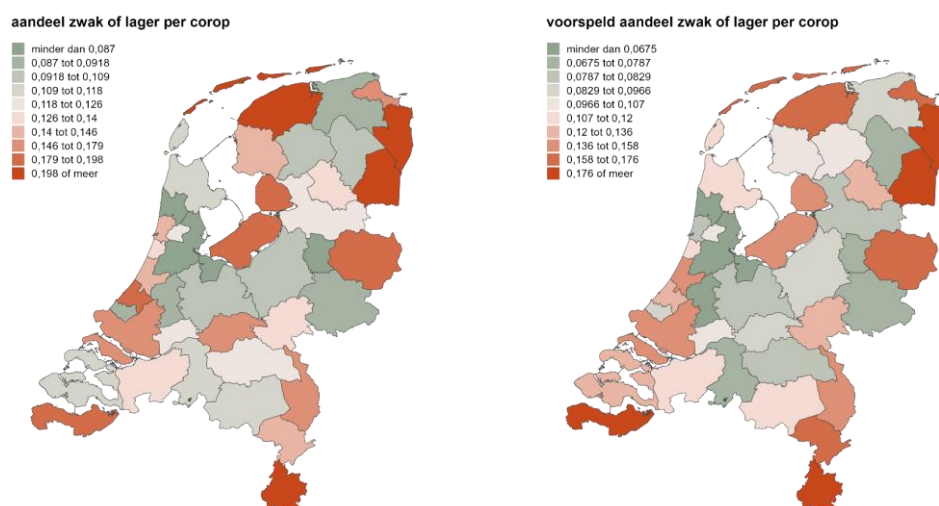
Naast het model dat de ontwikkeling voor een periode van vier jaar voorspelt, is in een eerder stadium ook een model ontwikkeld dat de ontwikkeling voor een periode van twee jaar voorspelt. De indicatoren en geschatte richting en grootte van de coëfficiënten van beide modellen kwamen grotendeels overeen.

In dit hoofdstuk presenteren we kort enkele uitkomsten van de voorspelling voor 2020 op basis van het model dat twee jaar vooruit kijkt in combinatie met de uitkomsten van de meting voor dat jaar. We kiezen hiervoor omdat we geen actuele voorspellingen willen tonen in verband met het risico op een *self-fulfilling prophecy*. Deze uitkomsten zijn dan ook alleen ter illustratie bedoeld en hebben geen eenduidige relatie met de voorspellingen volgens de methode vroegsignalering die hiervoor is beschreven.

3.1 Regionale verschillen

Als we de voorspelling 2020 vergelijken met de feitelijke scores in 2020 blijkt dat beide ook op regionaal niveau goed overeen komen. Figuur 3.1 geeft het aandeel gebieden met een leefbaarheid 'zwak' of lager versus het daadwerkelijke aandeel gebieden 'zwak' of lager in 2020 van de 'potentieel kwetsbare buurten' in 2018 per COROP-gebied.

Figuur 3.1 Voorspeld versus daadwerkelijk aandeel risicogebied in 2020 van de 'potentieel kwetsbare buurten' in 2018 per COROP.

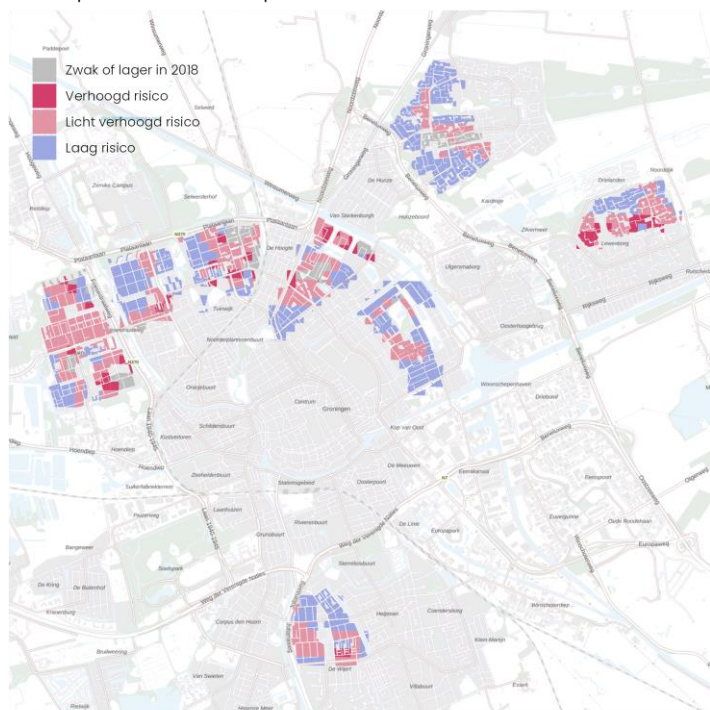
Het linker paneel toont dat er in de meer perifere COROP-gebieden en in de zuidelijke vleugel van de Randstad relatief hoge aandelen gebieden met een sterk verhoogd risico zijn. Ook de provincie Flevoland licht rood op de kaart op. De voorspelde aandelen 'zwak' of lager over-
 lappen grotendeels met de realiteit. Eigenlijk wijkt alleen COROP Zuid-West Gelderland af van dat beeld.

3.2 Uitkomst op gridniveau

De vroegsignalering resulteert in kaartbeelden op gridniveau. Ter illustratie passen we het vroegsignaleringsmodel toe op een eerdere meting (2020) van de gemeente Groningen. Ook hier gaat het dus niet om actuele voorspellingen, maar om voorspellingen in het verleden (2020). Figuur 3.2. toont aan de linkerzijde de gebiedsvoorspelling (100x100m grid) van het vroegsignaleringsmodel volgens de beschreven risicoclassificatie en aan de rechterzijde staat de realisatie in 2020. De voorspelling van het vroegsignaleringsmodel komt goed overeen met de gebieden die zwak of lager scoren in 2020.

Figuur 3.2. Voorspelling versus realisatie op grid niveau voor de gemeente Groningen in 2020.

Voorspeld o.b.v. risicoprofiel

Daadwerkelijk zwak of lager in 2020

4 Uitvoering vroegsignalering

Het ministerie van BZK maakt het per Leefbaarometer meting (om de 2 jaar) voor maximaal 15 gemeenten mogelijk om – zonder kosten – deel te nemen aan het traject vroegsignalering. Daarbij wordt voor elke gemeente de methode vroegsignalering toegepast en vertaald naar risicoscores en – profielen per buurt/gebied. Het doel is het identificeren van gebieden die op de korte termijn risico lopen op afglijden. Het gaat dus niet om gebieden waar nu al leefbaarheidsproblemen zijn maar om de ‘potentieel kwetsbare buurten’ en de deelgebieden van deze buurten met verhoogd of sterk verhoogd risicoprofiel. De risicoscores worden bepaald zoals beschreven in het rapport. In aanvulling op de presentatie in kaartbeelden zal per buurt worden beschreven welke risicofactoren een rol spelen in de gebieden met een (sterk) verhoogd risico. Op die manier willen we gemeenten een eerste handvat bieden voor een proactief leefbaarheidsbeleid.

De gevraagde inzet van (een vertegenwoordiger van de) gemeenten in het proces is beperkt tot deelname aan een gezamenlijk startgesprek (met alle deelnemende gemeenten) waarin de werkwijze wordt toegelicht en een gezamenlijke presentatiesessie (met alle deelnemende gemeenten) waarin de uitkomsten van de vroegsignalering worden besproken. We gaan uit van een doorlooptijd van drie maanden. Voor de vroegsignalering wordt gebruik gemaakt van gegevens die beschikbaar zijn vanuit de Leefbaarometer en vanuit openbare data. Er is geen aanvullende input van gemeenten nodig.

Na de presentatiesessie worden de definitieve uitkomsten per gemeente afzonderlijk beschikbaar gesteld in de vorm van een presentatie. Daarin wordt ingegaan op de situatie in de betreffende buurten in de gemeente op het vlak van vroegsignalering en worden ook de onderliggende indicatoren met de grootste impact uitgelicht.

De uitkomsten zullen niet openbaar gemaakt/gepubliceerd worden maar alleen ter beschikking gesteld aan de betreffende gemeente.

Aanvullende specifieke analyses en discussie stakeholders

Als gemeenten in aanvulling op de geleverde en besproken uitkomsten behoefte hebben aan een nadere verkenning van de problematiek op basis van lokale data, aan een presentatie en/of nader gesprek met de lokale/regionale stakeholders over de uitkomsten van de analyses dan is dat vanzelfsprekend mogelijk.

Op basis van de algemene analyse kan per gemeente nader worden ingezoomd op onderdelen, bijvoorbeeld daar waar specifieke risico's liggen, of kan verdieping worden aangebracht op basis van data die lokaal beschikbaar worden gesteld. Voor een optimale toegevoegde waarde van de resultaten voor lokale beleidsdiscussies is het vervolgens relevant dat de resultaten worden besproken, en discussie kan worden gevoerd over interpretatie en specifieke aandachtspunten.

Deze aanvullende activiteiten worden tegen een vast - door het ministerie van BZK met Atlas Research en In.Fact Research afgesproken - bedrag (voor eigen rekening van de gemeente) door Atlas Research en In.Fact Research uitgevoerd. Uiteraard kan de gemeente er ook voor kiezen om de specifieke analyse en discussie met stakeholders zelf uit te voeren.